

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

О Н О В Л Е Н Н Я   З М І С Т У ,   Ф О Р М   Т А
М Е Т О Д І В   Н А В Ч А Н Н Я   І   В И Х О В А Н Н Я
В   З А К Л А Д А Х   О С В І Т И

Збірник наукових праць

**Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного
університету**

Випуск 18

Заснований в 1996 році

Рівне - 2002

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 378

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 18. – Рівне: РДГУ, 2002. – 177 с.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії та історії педагогіки, дидактики, методики навчання, виховання, розвитку і профорієнтації дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, учителів, викладачів та студентів педагогічних університетів, інститутів та коледжів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН
Мітюров Борис Никифорович (Рівненський державний гуманітарний університет);

доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент АПН України **Бех Іван Дмитрович**
(Інститут проблем виховання АПН України);

доктор педагогічних наук, професор **Будний Богдан Євгенович**
(Тернопільський державний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

кандидат педагогічних наук, професор **Воробйов Анатолій Миколайович**
(заступник головного редактора, Рівненський державний гуманітарний університет);

доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України **Дем'янух Анатолій**

Степанович

(Рівненський економіко-гуманітарний інститут);

доктор педагогічних наук, професор **Коваль Ганна Петрівна**
(Рівненський державний гуманітарний університет);

доктор педагогічних наук, професор **Лисенко Неля Василівна**
(Прикарпатський педагогічний університет ім. В. Стефаника);

доктор педагогічних наук, професор **Лісова Світлана Валеріївна**
(Рівненський державний гуманітарний університет);

доктор педагогічних наук, професор **Павлютенков Євген Михайлович**
(Запорізький обласний інститут удосконалення вчителів)

доктор психологічних наук, професор **Пасічник Ігор Демидович**
(Університет "Острозька Академія");

кандидат педагогічних наук, професор **Поніманська Тамара Іллівна**
(Рівненський державний гуманітарний університет)

доктор психологічних наук, професор **Савчин Мирослав Васильович**
(Дрогобицький державний педагогічний інститут ім. Івана Франка);

доктор психологічних наук, професор, дійсний член МАПН **Сергєєв Олександр Васильович**

(Запорізький державний університет)

доктор педагогічних наук, професор **Сметанський Микола Іванович**
(Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського);

доктор педагогічних наук, професор **Терещук Григорій Васильович**
(Тернопільський державний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН **Тищук Віталій Іванович**
(Рівненський державний гуманітарний університет);

кандидат педагогічних наук, професор **Янцур Микола Сергійович**

(заступник головного редактора, відповідальний секретар, Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою Радою Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 7 від 28.02.2002 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додаток до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31.
Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 06 — 9.
університет, 2002

© Рівненський державний гуманітарний

2. Дайте загальну характеристику синтактичних конструкцій.
3. Назвіть і охарактеризуйте цікаві випадки словотворення.
4. Передайте суть тексту якомога стисліше.
5. На основі тексту розробіть бесіди, розраховані на учнів початкових класів та учнів середніх класів.

Наведені приклади підтверджують, що робота з текстом відкриває необмежені можливості не лише для успішного засвоєння теорії мови, але й для розвитку мовленнєвої практики. Текст стає основою для вдосконалення чуття мови, стилю, це сприяє глибшому проникненню студентів у естетику чужого мовлення та вдосконаленню культури власного, без чого не можливе формування мовленнєвої особистості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Біляєв О. Лінгвістичний аналіз мовлення вчителя. //Укр. мова і література в школі. – 1999. – №1. – С. 39–41.
2. Вашуленко М. Формування мовної особистості молодшого школяра в умовах переходу до 4-річного початкового навчання. //Початкова школа. – 2001. – №1. – С. 11–14.
3. Науменко Г. Рівень професіоналізму вчителя – основа реформи школи.//Початкова школа. – 2001. – №1. – С. 3–5.
4. Паламар Л., Бех О. Практичний курс української мови. – К.: Либідь, 1993. – 189 с.
5. Шелехова Г. Сучасні підходи до навчання рідної мови в загальноосвітній середній школі. //Укр. мова і література в школі. – 1998. – №1. – С. 12–16.

Одержано редакцією 19.05.2001 р.

УДК: 373. 67

Н. В. ЛЕСНЯК

КОМУНІКАТИВНЕ СПРЯМУВАННЯ УРОКІВ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

Мовлення відіграє важливу роль в усіх сферах життя людей, є одним з найголовніших чинників їх розвитку у всіх проявах розумової, емоційної та вольової діяльності, у формуванні самосвідомості, становленні **особистості**. Включаючись в хід розвитку особистості дитини, мовлення є засобом спілкування, обміну думками, висловлювання і розуміння, виконує функцію відображення навколишнього світу в її психіці. Питання розвитку мовлення учнів займають важливе місце в проблематиці досліджень вчених-психологів, педагогів, методистів, що пояснюється тією винятковою роллю, яку відіграє мовлення в загальному розвитку дитини.

В усьому багатоманітті функцій мовлення яскраво виявляється важливе значення комунікативності мовлення в усіх видах діяльності учнів, Особливо актуальною ця проблема є сьогодні, коли необхідно побороти “комплекс некомунікабельності”, акцентувати увагу на особистісному розвитку кожного учня. При вивченні усіх предметів важливим є рівень засвоєння і використання учнями мови в процесі спілкування, сприймання і розуміння мовлення інших, побудови власних висловлювань. На всіх уроках необхідно створювати умови для вдосконалення мовлення учнів, формування мовленнєвих умінь в різних навчальних ситуаціях, на різних етапах їх виховання та розвитку. Д. С. Виготський вважав комунікативну функцію найголовнішою і першочерговою функцією мовлення, стверджуючи, що вся свідомість зв'язана в своєму розвитку з розвитком мовлення. Існує нерозривний зв'язок між комунікативною і сигніфікативною функціями мовлення, що формуються одна через одну і виявляються одна в одній. Ця внутрішня єдність і визначає сутність мовлення.

Роль мистецтва як засобу спілкування відома ще з античних часів. Глибинні корені взаємозв'язку між мовою та образотворчим мистецтвом сягають початків пізнання людиною світу, зародження писемної форми комунікації (піктографічне письмо). Зв'язок наочного і абстрактного відіграє вирішальну роль у процесі навчання, під час комунікації ці дві другосигнальні форми мислення доповнюють одна одну.

Важливою є роль мовлення в розвитку сприйняття. Вміння узагальненого позначення навколишнього світу дитина в основному набуває через мову і мовлення. З розвитком її все більш самостійне мовлення перетворюється в засіб усвідомлення нею довкілля. Не меншою є

роль мовлення в розвитку уявлень, в переході від простого образу, який виникає як безпосереднє сприйняття, до аналітичного, узагальненого уявлення предметів та явищ. Застосування мовлення в процесі аналізу і синтезу допомагає створенню нових уявлень та узагальнень, словесному вираженню нових зв'язків, надаючи процесу спостереження характеру усвідомленої діяльності. Саме завдяки цьому мовлення “стає засобом систематизації попереднього досвіду і з допомогою цього – засобом орієнтування під час безпосереднього сприймання дійсності і регуляції дій” [9,56]. Характер та якість словесних узагальнень впливає на результативність подальшої діяльності, в тому числі і практичної, зображальної. Показником розвитку здатності до сприймання суті спостережуваних чи створення уявних об'єктів є підвищення повноти і точності їх словесного опису. Таким чином формується і здатність порівнювати, абстрагувати спільні і відмінні риси.

Дуже важливо на уроках образотворчого мистецтва уміти організувати спостереження та провести аналіз зображального дидактичного матеріалу (творів мистецтва, учнівських робіт, ілюстрацій, предметів побуту, навчальних таблиць і т.д.). Різного роду спостереження сприяють розширенню кругозору, розвитку естетичного смаку, критичності мислення. Описуючи словами побачене, добираючи найбільш відповідні вирази для позначення сприйнятого, формулюючи свої спостереження, обмінюючись думками і враженнями, учні вчаться усвідомлено спостерігати, затримувати свою увагу на окремих частинах чи якостях предмета, картини, вчаться висловлювати власну думку, спілкуватись,

Подальший розвиток особистості полягає в переході від наочно-образного до словесно-логічного мислення на основі сформованих понять. Особливо яскраво виступає роль мовлення в переході від чуттєвого пізнання до раціонального, утворенні таких уявлень (образів), сутність яких не сприймається наочно, а лише через внутрішні, найбільш суттєві властивості і співвідношення між ними [4, 255]. Як довели Л. С. Виготський, П. П. Блонський та інші психологи, найбільш активно процес такої корінної зміни мислення проходить у молодшому шкільному віці. Нові факти, образи і зв'язки між ними “фіксуються в нових поняттях” [11,400] за посередництвом слова, “мовні засоби стають знаряддям розвитку розумових дій і операцій, суджень і міркувань учнів” [7, 395], інструментом комунікації, викладу думок, зображення дійсності.

В міру того, як слово набуває для дитини все більш багатозначного характеру, отримуючи значення “сигналу сигналів” воно стає найважливішим засобом діяльності узагальнення, абстрагування, аналізу і синтезу на вищому рівні. Таке узагальнене пізнання зв'язків і відношень, відволікання від конкретних ситуацій неможливе без слова. Навіть просторові відношення, які найкраще сприймаються наочно, через чуттєві сприйняття, можуть осмислюватись, пізнаватись з допомогою мовлення. Слово може не лише викликати всі необхідні реакції, які викликаються безпосередніми подразниками, але часто діють сильніше, викликаючи реакції значно більшої інтенсивності. Разом з тим утворюються нові, складніші і різноманітніші відношення між мовленням і практичною дією. Стає можливим перехід до розумових дій і попереднє планування всієї практичної діяльності. Слово відіграє велику роль у формуванні та усвідомленні майбутніх дій.

Велике значення в розумовому, естетичному та мовленнєвому розвитку учнів має “поєднання мислення в поняттях і безпосереднього сприйняття” [6,15]. Форми такої роботи різноманітні. На заняттях з образотворчого мистецтва знаходить застосування і опис та характеристика готового зображення, і відтворення зображальних засобів словесних образів. При цьому малюнок ніколи не дублює мови, слово лише допомагає перетворенню і збагаченню дитячих уявлень, В тому, що “через мову” малюнка дитина виражає своє сприйняття дійсності, дає вихід своїй фантазії [5, 147], дослідники вбачають не лише опосередкований вплив мовлення, але й проводять прямі аналогії між розвитком зображальної творчості і мовлення, бачать у зображеннях особливий вид мовлення [10,83]. Графічним мовленням, що виникає на основі словесного мовлення, визнавав дитячі малюнки Л. С. Виготський [3].

Розвиток мовлення у дитини має могутній вплив на формування її розуміння навколишнього світу, її вищих почуттів – моральних, естетичних, інтелектуальних, мотивів його діяльності, переконань. Таке ж значення має мовлення в розвитку самосвідомості дитини і таких її особистісних проявів, як активність, самоконтроль, дисциплінованість, обов'язковість.

Експресивна функція мовлення дає змогу в процесі аналізу творів мистецтва дитячої творчості не лише обмінюватися думками за допомогою мовлення, але і виявляти почуття, своє ставлення до навколишнього, зображеного, поведінки персонажів. Вся складність і різноманітність людських почуттів – радість, захоплення, сум, сміливість, прихильність, засудження, здивування, відчуття смішного і величного – можуть бути виражені мовними засобами. Завдяки мовленню стає зрозумілим суть творчого задуму, учні можуть описати свої почуття і враження від побаченого, розповісти про уявне, висловити власну естетичну позицію, розвиваючи таким чином свої моральні переконання, формуючи естетичні потреби, при цьому мовлення виконує ще одну свою функцію – естетичну. Образотворча діяльність, що виконується, позитивно впливає на збагачення емоційних відчуттів. Збагачується й арсенал мовних засобів, що включаються в наочно-дійове і образне мислення.

Заслуговує на увагу питання про співвідношення практичної дії та мовлення в процесі образотворчої діяльності. Під впливом конкретних завдань, якими займається учень на уроці, у нього народжується потреба не лише розуміти і знати окремі слова-терміни, слова-характеристики, але і вміти їх застосовувати. Адже, за словами С. Л. Рубінштейна, “лише включене в живу практичну діяльність дитини “слово” починає для неї жити живим життям, стає дійсно засобом спілкування з іншими людьми і засобом його мислення” [11]. Надзвичайно важливе значення як для формування мовлення учнів, так і для розвитку їх творчості має дотримання зв'язку між самим процесом мовлення і діяльністю. Характеризуючи специфіку процесу оволодіння мовленням дитиною, С. Л. Рубінштейн підкреслював, що сама природа мовлення вимагає того, щоб слово “було не просто вивчене”, а в процесі застосування, задоволення реальних потреб мовця включалось в його життя і діяльність” [11]. Так само органічно слід пов'язувати зі змістом діяльності учнів, зі структурою занять образотворчого мистецтва процес оволодіння лексику мови, збагачення словника образотворчою та виражальною лексику.

Будучи найпридатнішим матеріалом для висловлювання ідей, настроїв, для ліплення образів і передачі характерів, для створення алегорій і символів, мова здатна зближувати творчі засоби словесного і образотворчого мистецтв. Реалізація комунікативно-мовленнєвої роботи на заняттях образотворчого мистецтва полягає у засвоєнні мовних і правописних норм (відтворення термінів, вимова слів, відтінки їх значень, особливості лексичної сполучуваності) та формуванні власне мовленнєвих умінь (творення текстів). Чим точніше, більш вдало підібрано слово для позначення суті образу, тим краще конкретизується його значення в подальшому наочному зображенні, виразнішою є власна творча діяльність учнів. Як свідомо діяльність, що завжди вмотивована, має конкретну мету, мовлення активно включається в процес образотворчості на різних її етапах, стаючи необхідною умовою і головним засобом активізації уроків образотворчого мистецтва, вдосконалення їх методики, збагачення та поглиблення змісту виконуваної роботи. Оскільки, за даними Л. С. Виготського, найкраще служать розвитку мовлення природні висловлювання, зумовлені внутрішніми стимулами, величезний розвивальний потенціал мають ті види мовленнєвої діяльності, які безпосередньо впливають із виконуваної учнями роботи. Словесний коментар власних дій, обґрунтування свого творчого задуму, звіт про його реалізацію, опис чи оцінний аналіз робіт – все це відображає усвідомлення школярем, який “одночасно аналізує наочно представлену ситуацію і буде повідомлення, тобто вирішує два завдання – мислительне і комунікативне” [3, 77], усього процесу зображення – від задуму до результату. В ході такої мовленнєвої діяльності формується і здатність розуміти і цінувати твори образотворчого мистецтва.

Рівень оволодіння мовленням впливає на зображальну діяльність, перетворює її, з іншого боку, саме мовлення вдосконалюється в процесі практичних дій і через ці дії. Від того, як побудовані уроки образотворчого мистецтва, якими є їх зміст, структура, великою мірою залежить і розвиток мовлення учнів. Робота повинна бути так організована, щоб максимально стимулювати учнів до мовлення, щоб у них було про що говорити. Різні види образотворчої діяльності повинні пробуджувати в учнів потребу спілкуватись, висловлювати власні думки і враження. А це, в свою чергу, спонукає до виникнення потреби розвивати мовлення, краще оволодівати ним. Безперервний зв'язок мовленнєвої роботи з різноманітними формами практичної діяльності, яка з кожним роком ускладнюється, є найважливішою умовою розвитку

мовлення, її вдосконалення. Застосування на уроках різноманітних методів та прийомів роботи, художніх матеріалів та технік, проведення спостережень, ігор, вправ міжпредметного характеру породжують потребу вдосконалювати мовлення.

Вивчаючи основні передумови розвитку мовлення дітей, психологи вказують на провідну роль спілкування, що здійснюється в процесі їх практичної діяльності. Потреба в спілкуванні стає головною умовою та джерелом розвитку мовлення як найбільш досконалого засобу спілкування, висловлювання і розуміння. Мовлення завжди "має двосторонній характер: в ньому завжди є той, хто говорить, і той, хто слухає, між якими виникає спілкування" [1]. Говорити – це думати вголос, що означає розвивати, формулювати, обґрунтовувати свою думку; слухати – це внутрішньо промовляти сприйняті думки. Мовлення переходить на більш високі рівні розвитку, і цей перехід визначається тим, як залежно від умов та завдань навчальної діяльності стає необхідною вимога застосовувати все досконаліші форми спілкування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Блонский П. П. Развитие мышления школьника: Избранные педагогические произведения. – М.: АПН РСФСР, 1961. – 695 с.
2. Выготский Л. С. Мышление и речь. Собр. соч, В 6-ти т. Т. 2. – Проблемы общей психологии /Под. ред. В. В. Давыдова. – М.: Педагогика, 1982. – С. 5–361.
3. Выготский Л. С. Психология искусства. – М.: Искусство, 1986, – 574 с.
4. Эльконин Д. Б. Избранные педагогические труды. – М.: Педагогика, 1989. – 560 с.
5. Занков Л. В. Избранные педагогические труды. – М.: Педагогика, 1990. – 424с.
6. Занков Л. В. Наглядность и активизация учащихся в обучении. – М.: Педагогика, 1960. – 15с.
7. Костюк Г. С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості. – К.: Рад. школа, 1989. – 608с.
8. Леонтьев А. Н. Избранные педагогические произведения: В 2-х т. Т.2. – М.: Педагогика, 1983. – 320 с.
9. Лурия А. Р. Речь и мышление. – М.: Изд.-во Моск. ун.-та, 1975. – 117 с.
10. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии. В 2-х т. Т. I. – М.: Педагогика, 1989. – 486с.; Т. 2. – 328 с.
11. Мухина В. С. Изобразительная: деятельность ребенка как форма усвоения социального опыта. – М.: Педагогика., 1981. – 240 с.

Одержано редакцією 20.05.2001 р.

УДК: 373. 017. 92: 811. 161. 2

О. А. КОСМАЦЬКА

ФОРМУВАННЯ ДУХОВНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ СЛОВЕСНОСТІ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ

Період бурхливого національного відродження, який уже вкотре переживає Україна, супроводжується зростанням інтересу до духовних витоків народу. Духовність – ідеальна потреба пізнання людиною суті свого призначення, в якій виражається прагнення особи подолати кінцевість свого буття, а також потребу будувати свої взаємовідносини із світом на основі єдності істини, добра, краси.

Тому завдання сучасної школи – формування нової людини, яка б жила та діяла згідно з універсальними законами природи й космосу. Для цього необхідно насамперед створити відповідну систему освіти, спрямовану на розвиток людського духу. А уроки читання (у початкових класах) та української мови в усьому їх багатстві та багатогранності завжди були незмінними засобами виховання, фундаментом духовного розвитку особистості впродовж віків.

Вони є провідною формою в свідомості учнів утворення доброти й милосердя. Розвиваючи духовні традиції, прагнення українського народу до волі й щастя, фольклор і художня література пробуджують у юного читача талант людяності, правдивості, потребу боротися зі злом і неправдивістю, кривдою та жорстокістю, заздрістю й ненажерливістю. У цьому контексті заслуговують на увагу українські народні казки, прислів'я, вірування, звичаї та

ЗМІСТ

Передмова	3
Хорошковська О.Н. Формування комунікативних умінь молодших школярів.	5
Коваль Г.П. Лінгводидактичні основи уроку української мови в початкових класах.	9
Лещенко Г.П. Комунікативна компетенція молодших школярів та шляхи її реалізації у початковому курсі української мови	16
Шевчук Т.Б. Лінгвоукраїнознавчий компонент нового змісту навчання та його реалізація на уроках рідної мови	22
Груба Т.Л. Формування комунікативних умінь у процесі вивчення лексикологічного матеріалу	28
Пономарьова К.І. Синоніми як засіб увиразнення мовлення молодших школярів	33
Артемова О.І. Проективна модель розвитку креативного мовлення молодших школярів.	38
Мартиненко В.О. Особливості літературного розвитку молодших школярів	44
Іванова Л.І. Мовленнєва діяльність учнів на уроках читання	47
Фанок Г.Г. Лінгвістичне коментування на уроках читання в початкових класах	50
Шута Н.І. Розвиток комунікативних навичок на уроках української мови (читання)	53
Василюк В.І. Наступність і перспективність у формуванні комунікативної компетенції молодших школярів	56
Ветрова С.І. Реалізація діяльнісного компоненту нового змісту навчання української мови (2-й клас розділ “Слово”)	59
Меркотан Л.І. Розвиток комунікативних здібностей учнів молодших класів в контексті Розвиваючого навчання за системою: Д.Б.Ельконіна–В.В. Давидова	62
Прищепа О.Ю. Взаємозв’язок графічної навички письма з орфографічною грамотністю	64
Яков’юк З.С. Швидкісне каліграфічно-грамотне письмо – запорука успішного формування писемних комунікативних навичок	67
Якимчук Р.І. Звукова культура мовлення першокласників	69
Маліновська Н.В. Формування комунікативної компетентності у дитини-дошкільника	71
Терешко Л.В. Психологічні особливості розвитку мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку	76
Сорокіна О.І. Театральна педагогіка як один із засобів реалізації комунікативної спрямованості уроків української мови	80
Гетманчук Н.О. Використання тексту в процесі формування мовленнєвої особистості майбутнього вчителя.	83
Лесняк Н.В. Комунікативне спрямування уроків образотворчого мистецтва.	86
Космацька О.А. Формування духовності учнів на уроках української словесності в загальноосвітній школі.	90
Мороз Л.В. Використання логіко–сміслових схем і мовних кліше для аргументованого висловлювання в дискусіях.	93
Таборовець Л.М. Лінгводидактичні основи методики вивчення дієслова на заняттях словацької мови в україномовній аудиторії.	98
Романюк О.М. Деякі особливості вивчення мов: характер мови і народу. Поняття мовної особистості.	104
Гоголь Н.В. Розвиток емоційно-оцінісного досвіду молодших школярів на уроках читання.	107
Сергєєв О.В., Тищук В.І. Концептуальні засади діагностики якості підготовки спеціалістів у вищій педагогічній школі.	112
Янцур М.С. Роль і зміст методичної підготовки фахівців з професійної орієнтації	123
Гордій Н.М. Проблемний підхід до викладання психолого педагогічних дисциплін у вищій школі.	131
Столинський З. Техническое обучение в начальном образовании.	134
Заремська Н.І. Емпантійна педагогіка як важливий аспект проблеми гуманізації освіти.	137
Янцур Л.А. Проблема дитячої художньої творчості.	142

Кузьминець Н. Етнопедагогічні основи гуманізації виховання в Чехії й Словаччині. . . .	145
Середович В.В. Посилення пізнавальної активності молодших учнів на основі поєднання навчання з образотворчою діяльністю.	150
Лучкіна Л.В., Демидчик Г.С. Розвиток мовленнєвої особистості майбутнього вчителя технічного фаху в процесі вивчення мовного курсу.	153
Назарчук А.А. Особливості військово-професійної орієнтації старшокласників в сучасних умовах.	159
Столинський З. Формирование основ предприимчивости как одна из целей профессионального обучения в Польше.	162
Білоус І.П., Тишук В.І. До перспективи використання інноваційних технологій у вищій школі України.	164
Піддячий М.І. Професійна консультація учнів старших класів загальноосвітніх закладів в умовах МНВК.	168
Відомості про авторів.	174

НАУКОВЕ ВИДАННЯ**Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти**

Збірник наукових праць

**НАУКОВІ ЗАПИСКИ РІВНЕНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ГУМАНІТАРНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ**

Випуск 18

Заснований в 1996 р.

Відповідальний за підготовку збірника до видання Янцур М.С.
Редактор Шевчук Т. Б.

Технічний редактор Курченко Н. Б.

Комп'ютерна верстка Рахманова Л. О.

Здано до набору 25.12.2001 р. Підписано до друку 28.02.2002 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк
різографічний.

Ум. друк. арк. 20,65. Обл. вид. арк. 21,32. Замовлення № Тираж 100.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет, кафедра професійної педагогіки і
трудової підготовки (к. 98, тел. 22-11-18)Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83**О – 59 Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 18. — Рівне: РДГУ, 2002. — 177 с.**

ISBN 966 — 7281 — 06 — 9.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії та історії педагогіки, дидактики, методики навчання, виховання і розвитку дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, учителів, викладачів та студентів педагогічних університетів, інститутів та коледжів.

УДК: 37: 371: 372: 373: 378

ББК 74.20